

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Η αντίληψη για τη φιλοσοφία: Η φιλοσοφία και η διαμόρφωση του ανθρώπου

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1^η

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ

1. «Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι ... τοῦ παντός γενέσεως»: Σύμφωνα με το χωρίο, ποια είναι η αριστοτελική αντίληψη για την έναρξη της φιλοσοφίας και με ποιο πάθος τη συνδέει ο φιλόσοφος;
2. Να δώσετε το σημασιολογικό περιεχόμενο των όρων: «φιλοσοφῶ», «ἀπορῶ» και «επιστήμη».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ

1. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής που σας δίνονται με τις ετυμολογικά συγγενείς τους από το κείμενο:

πειθαρχία: _____
δυσχερής: _____
προσιτός: _____
αστραπή: _____
διχογνωμία: _____

2. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου:

παθημάτων: _____
γενέσεως: _____
σύγκειται: _____
χρείαν: _____
σχεδόν: _____
ῥαστώνην: _____

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2^η

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ

1. Με βάση το κείμενο αναφοράς να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες τεκμηριώνοντας με αποσπάσματα του κειμένου την επιλογή σας.

α) Όλα τα όργανα που έχει στη διάθεση του ο άνθρωπος χρησιμοποιούνται με τρόπο ωφέλιμο.

β) Σύμφωνα με το κείμενο, πρώτα ο άνθρωπος αποκτά τη γνώση, μετά την επιθυμεί και τέλος την εφαρμόζει με τον τρόπο που πρέπει.

γ) Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η γνώση μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε διάφορα επίπεδα με διαφορετική στόχευση

δ) Τα πεδία γνώσεων που μας προσφέρουν όσα είναι ωφέλιμα στη ζωή αφορούν τις επιστήμες που ο Σταγειρίτης προσδιορίζει ως ηγεμονικότερες.

ε) Η φιλοσοφία είναι η επιστήμη που ένα από τα χαρακτηριστικά της είναι η ικανότητα της θέασης του αγαθού στο σύνολό του.

2. Να παρουσιαστεί και να ερμηνευτεί η συλλογιστική πορεία της πρώτης παραγράφου του κειμένου αναφοράς.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ

1. Να σχηματίσετε από τους τύπους του κειμένου ένα ομόρριζο ουσιαστικό, απλό ή σύνθετο, της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ύπαρχουσ αις	-ή	
ἔχουσα	-μα	
κτᾶσθαί	-ωρ	
ἐπιστήμης	-ις	
πολιτεύσε σθαι	-εία	
θησόμεθα	-ις	
δύναται	-ις	
φρονησιν	-σύνη	
τρόπου	-ή	

2. **ἀναμάρτητον, ὑποκείμενα**: α) Ποια είναι η σημασία των λέξεων αυτών στο κείμενο αναφοράς; β) Να γράψετε από μία πρόταση στη νέα ελληνική, όπου θα χρησιμοποιείτε αυτές τις λέξεις με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αριστοτελικό κείμενο.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3^η

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ

1. «Μήτε νέος τις ὦν ... μηκέτι εἶναι»: Να παρουσιαστεί και να ερμηνευτεί ο συλλογισμός του αποσπάσματος.
2. «Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω... διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων»: Να παρουσιαστεί και να ερμηνευτεί ο συλλογισμός αποσπάσματος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ

1. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής που σας δίνονται με τις ετυμολογικά συγγενείς τους από το κείμενο:

νερό: _____
λυκειάρχης: _____
απόκομμα: _____
αμετροεπής: _____
παρελθόν: _____

2. Να γράψετε μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου:

ἦ: _____
φιλοσοφητέον: _____
γηράσκων: _____
ῶραν: _____
ἀγαθοῖς: _____

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ, Επιστολή στον Μενοικέα, 122

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδείς ἐστίν οὔτε πάρωρος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίος ἐστίν τῳ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρῆναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γεγονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλιός ἦ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾷν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

A 1.α. Να δοθούν με βάση το κείμενο αναφοράς οι ὅροι συνωνυμίας που δίνονται από το φιλόσοφο για τις λέξεις και τη φράση:

ἄωρος:

πάρωρος:

πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον:

Μονάδες 5

A 1.β. Να χαρακτηριστούν οι παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες:

1. Η φιλοσοφία του Επικούρου απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους.
2. Για κανέναν άνθρωπο δεν είναι πια αργά να φροντίσει για την υγεία της ψυχής του μέσω της φιλοσοφίας.
3. Ο νέος πρέπει να φιλοσοφεί, για να παραμείνει νέος χάρη στα όμορφα πράγματα, καθώς γερνάει.
4. Ο νέος πρέπει να φιλοσοφεί, ὄντας νέος και ώριμος ταυτόχρονα, καθώς θα είναι απαλλαγμένος από τον φόβο για όσα θα γίνουν.
5. Αν και η ευτυχία λείπει, κάνουμε τα πάντα σαν να την έχουμε.

Μονάδες 5

B 1. Να παρουσιάσετε και να ερμηνεύσετε την πορεία σκέψης του Επικούρου για την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας σε κάθε ηλικία με βάση το χωρίο: «Μήτε νέος τις ὦν ... τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι».

Μονάδες 10

B 2. « Μελετᾷν οὖν χρὴ τὰ ποιῶντα τὴν εὐδαιμονίαν »: Ποιο το περιεχόμενο της λέξης «εὐδαιμονία» και ποια θέση έχει η έννοια αυτή την επικούρευα φιλοσοφία;

Μονάδες 10

B 3. Να αντιστοιχίσετε τα ονόματα που σας δίνονται στην στήλη Α με το χαρακτηριστικό τους γνώρισμα στη στήλη Β:

ΣΤΗΛΗ Α

Στήλη Β

Ἄνυτος	1) ποιητής
Αναξαγόρας	2) Ηγέτης των τριάκοντα
Αρχύτας	3) Εκπρόσωπος του Πυθαγορισμού
Αρίστωνας	4) Μαθητής του Πλάτωνα
Κρίτων	5) Φιλόσοφος
Λύκων	6) Βυρσοδέψης, πολιτικός και στρατηγός
Ευκλείδης	7) Προσέφερε εγγύηση για το Σωκράτη
Ξενοκράτης	8) Πατέρας του Πλάτωνα
Μέλητος	9) Ρήτορας
Κριτίας	10) Κατηγορήθηκε για ασέβεια

Μονάδες 10

B 4. Σας δίνονται 5 σύνθετες λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας. Να εντοπίσετε μέσα από το κείμενο αναφοράς ετυμολογικά συγγενείς λέξεις για κάθε ένα από τα δύο συνθετικά τους μέρη.

νεογνό:

χρεοκοπία:

ομοψυχία:

παρρησία:

ενοχοποίηση:

Μονάδες 10

B 5.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

*Charles Pierre Baudelaire, Spleen**

Ο Γάλλος Charles Pierre Baudelaire (1821 – 1867), από τους σημαντικότερους ποιητές της γαλλικής λογοτεχνίας, υπέστη δριμεία κριτική για τις συγγραφές του και τη θεματική του. Σήμερα αναγνωρίζεται ως σημαντικός ποιητής της γαλλικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας. **Το ποίημα *Spleen*** ανήκει στη συλλογή «**Τα Άνθη του Κακού**».

Είμαι σαν κάποιο βασιλιά σε μια σκοτεινή χώρα,
πλούσιον, αλλά χωρίς ισχύ, νέον, αλλά από τώρα
γέρο, που τους παιδαγωγούς φεύγει, περιφρονεί,
και την ανία του να διώξει ματαιοπονεί

μ' όσες μπαλάντες απαγγέλλει ο γελωτοποιός του.
Τίποτε δε φαιδρύνει πια το μέτωπο του αρρώστου,
ούτε οι κυρίες ημίγυμνες, που είν' έτοιμες να πουν,
αν το θελήσει, πως πολύ πολύ τον αγαπούν,

ούτε η αγέλη των σκυλιών, οι ιέρακες, το κυνήγι,
ούτε ο λαός. Προστρέχοντας, η πόρτα όταν ανοίγει.
Γίνεται μνήμα το βαρύ κρεβάτι του, κι αυτός,
χωρίς ένα χαμόγελο, σέρνεται σκελετός,

Χρυσάφι κι αν του φτιάχνουν οι σοφοί, δε θα μπορέσουν
το σαπισμένο τού είναι του στοιχείο ν' αφαιρέσουν,
και με τα αιμάτινα λουτρά, τέχνη ρωμαϊκή,
ιδιοτροπία των ισχυρών τότε γερωντική,
να δώσουνε θερμότητα σ' αυτό το πτώμα που έχει
μόνο της Λήθης το νερό στις φλέβες του και τρέχει.

(μετάφραση: Κώστας Καρυωτάκης)

Πώς παρουσιάζεται ο νέος στο παράλληλο κείμενο και πώς θα μπορούσε να τον βοηθήσει η επικούρεια προτροπή, όπως δίνεται στο κείμενο αναφοράς;

(ΜΟΝΑΔΕΣ 10)

* Spleen: αγγλική λέξη, ελληνικής καταγωγής (σπλήν=σπλήνα), υιοθετημένη από τους γάλλους ποιητές και ιδιαίτερα τον Baudelaire. Εκφράζει την αναίτια μελαγχολία, την ανία, την αποστροφή για τη ζωή.